

Nieuwsbrief Agrarische Natuurvereniging Landschap Noorderpark e.o.

september 2016

speciale nieuwsbrief over agrarisch natuurbeheer in het Noorderpark

We zijn driekwart jaar op weg met het nieuwe agrarische natuurbeheer in het Noorderpark. Hoe gaat het er eigenlijk mee? Die vraag is voorgelegd aan Hein Pasma, bestuurslid van de ANV Noorderpark en veldcoördinator van het Collectief Utrecht-Oost, waar onze ANV deel van uitmaakt.

Sinds januari 2016 kunnen er beheerspakketten worden afgesloten in het agrarisch gebied om daarmee natuurwaarden te behouden en versterken. Er staat een vergoeding tegenover, afkomstig uit Europese subsidies aangevuld met geld van de provincies. Aan het beheer zijn voorwaarden verbonden. In ons werkgebied zijn vier pakketten agrarisch beheer mogelijk. De basis voor die pakketten komt uit het natuurbeheersplan van de provincie Utrecht. De variatie is hier relatief groot omdat er op de flanken van de Utrechtse Heuvelrug veel gradiënten zijn in bijvoorbeeld bodemtype, kwelwater en grondwaterstand waaruit hoge (potentiële) natuurwaarde volgt.

Akkerranden

Het meest opvallend en ook meteen vaak nieuw in het landschap zijn de botanische akkerranden: prachtige bloemrijke mengsels van granen en akkerkruiden langs de randen van maïsvelden. Een mooi voorbeeld is te vinden in de westelijke bosrand van de Leyen op het terrein van Teus Spelt.

Omdat het om eenjarige planten gaat die worden ingezaaid, is er meteen in het eerste seizoen al zichtbaar resultaat. De graanranden blijven de hele winter staan om het wild en met name wintervogels tot voedsel te dienen. Pas in het voorjaar worden ze gemaaid en omgeploegd.

Het zaadmengsel is door het Collectief Utrecht Oost zelf samengesteld met een mix van graansoorten en streekeigen kruiden. Zo'n akkerrand moet aan diverse beheersvoorwaarden voldoen, en minstens 6 meter breed zijn. Langs een sloot met natuurvriendelijk beheer mag de rand 3 meter breed zijn.

Grasland en -randen

Op graslanden of aan de randen ervan kan op basis van beheersovereenkomsten botanische hooiland ontwikkeld worden. Dergelijke randen mogen niet bemest of met bestrijdingsmiddelen bespoten worden en er wordt pas laat in het seizoen gemaaid. Daarna kan er nabeweid worden. De breedte moet minimaal 2 meter zijn als het om een strook gaat langs een sloot of struikenrand.

Er zullen vanzelf wilde bloeiende planten komen, die de biodiversiteit in de graslanden vergroten. Vogels, vlinders, bijen en weidevogels kunnen ervan gaan profiteren.

Bij de start van zo'n beheersovereenkomst wordt bekeken of er ecologische potentie is voor een bloemrijk grasland. Met soortenlijsten zal worden gevolgd of het de goede kant uitgaat.

De nieuwe beheersgebieden laten dit jaar nog niet veel bloemen zien, maar er zijn mooie kleurige voorbeelden waar dit beheer langer is toegepast, bijvoorbeeld langs de Kooidijk.

Sloten en slootkanten

Voor poldersloten is een beheersovereenkomst mogelijk gericht op verbeteren van de waterkwaliteit. Ecologisch verantwoord schonen van de sloot is daar een voorwaarde voor. Daarvoor is gebruik van de baggerspuit om de slootbagger te verwijderen niet speciaal noodzakelijk. Bij het schonen wordt wel de voorwaarde gesteld dat het slootvuil minimaal 2 a 3 meter afstand van de slootkant weg wordt gezet en over het land verspreid of ondergeploegd. Zo worden er mineralen uit de sloot verwijderd, en wordt

de sloot minder voedselrijk en het water schoner. De slootkanten moeten ook op een ecologisch verantwoorde manier onderhouden worden; er komt dan meer geschikt leefgebied voor bloeiende moerasplanten en vogels, vlinders, bijen, ringslangen etc. Het talud moet daarom minimaal 1 op 3 zijn.

Het doel van het ecologisch beheer van de sloten en oevers is -behalve het verbeteren van de waterkwaliteit- ook om Europese gidssoorten als purperreiger, zwarte stern, heikikker en poelkikker leefruimte te bieden in het agrarisch gebied. Dergelijke soorten zijn nu grotendeels beperkt tot natuurgebieden. Mooie voorbeelden van soortenrijke slootkanten zijn o.a. te vinden op Sandwijck.

Kleine landschapselementen

Een vierde mogelijkheid voor beheersovereenkomsten in het boerenland zijn de landschapspakketten: beheersovereenkomsten voor het onderhoud van knotbomen, bosjes, singels, houtwallen, poelen. Er is voorgeschreven hoe de landschapselementen onderhouden moeten worden.

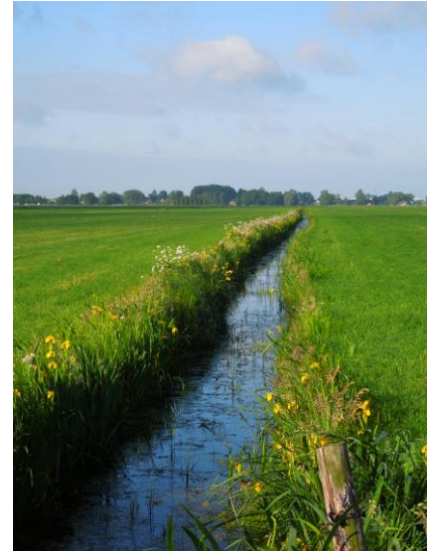
Herstel in de vorm van bijplanten maakt helaas geen deel uit van de afspraken; het collectief maakt zich sterk om daar in de toekomst ook subsidies voor te krijgen. Er zijn overal in het polderland kleine landschapselementen te vinden en onze eigen landschapsbeheerploeg zet zich in om deze te onderhouden en in stand te houden! De ecologische waarde is groot: vlucht- en verblijfsmogelijkheid voor grotere en kleine dieren, zoals dassen, reeën, vleermuizen, uilen en veel plantensoorten.

Hoe is de stand van zaken?

Er waren bij de start in januari 2016 in het Noorderpark 21 deelnemers, met een indrukwekkend aantal kilometers en grondoppervlak. Voor 2017 is er een aantal nieuwe belangstellenden, waardoor het totale veld naar verwachting ca 15% groter kan worden.

In de natte natuur gaat het in 2016 om 32 km overeenkomsten voor ecologisch slootschonen en natuurvriendelijke oevers, 7 hectare bufferzone langs het water, 100 m rietzoom en drie poelen; in de droge natuur 27 hectare randen (de helft daarvan akkerranden), 225 knotbomen en 3 km elzensingel. Het totale bedrag dat met de beheersovereenkomsten gemoeid is, bedraagt 6 miljoen voor de periode van 6 jaar voor het hele collectief Utrecht Oost. Voor 2017 is er nog wat ruimte in het budget om nieuwe beheerscontracten af te sluiten.

Een verrassend leuk project in 2016 was de aanleg van een natuurvriendelijke oever langs een sloot bij de Kerkdijk in Westbroek. Daar kon een talud van 5 meter breedte worden "afgevlakt" waardoor een flinke natuurstrook is ontstaan. Het resultaat in moerasnatuur zal volgend jaar al zichtbaar zijn!

Monitoring

Met behulp van lijsten met gidssoorten kan gevolgd worden hoe de natuur zich ontwikkelt in de beheersgebieden, sloten en stroken. Het natuurbeleidsplan van de provincie bevat deze lijsten met indicatorsoorten. Foto's zijn verder ook goed "bewijs" om te volgen hoe de natuur zich ontwikkelt, maar geen voorwaarde.

Voor de controle is het collectief verantwoordelijk. In eerste instantie heeft een ecooloog de potentie van het boerenland beoordeeld voordat de beheersovereenkomst is afgesloten. In de komende jaren zal een "schouwcommissie" toezien op de controle op landschapsbeheer en akkerranden. Voor botanisch beheer zal speciale deskundigheid nodig zijn.

Het succes in het kader van de voorwaarden voor Europese subsidies wordt afgemeten aan het verschijnen van Europese doelsoorten zoals bijv. de purperreiger.

Uitgebreide informatie, beheersvoorwaarden en subsidiebedragen zijn te vinden op de website van het Collectief Utrecht Oost <http://collectiefutrechttoost.nl/>

U kunt ook contact opnemen met Hein Pasman

h.pasman@collectiefutrechttoost.nl of mobiel 06-46061745

Resultaten studentenonderzoek

Twee studenten van de Hogeschool Larenstein -Rick Schonewille en Andras Groot- hebben onderzoek gedaan naar de vraag hoe zoveel mogelijk natuurwinst kan worden gehaald uit het natuurvriendelijk beheren van sloten en oevers. In september is hun onderzoek in het Noorderpark afgerond.

Er ligt een advies met o.a. het ontwerp voor een ideale inrichting met natuurlijke boerensloten in een gebied bij de Kooijdijk en een gebied in Tienhoven. Hiermee zou meer moerasnatuur komen in het agrarisch gebied, met een goede aansluiting op aangrenzende natuurgebieden. Natuurvriendelijke oevers en botanische randen worden aanbevolen op die plekken waar dit het meeste effect kan sorteren doordat er meer aaneengesloten natuurlijk "nat" gebied ontstaat. De versnippering wordt daardoor tegengegaan.

Overig nieuws:

Een warme septemberdag : het boomblauwtje en de argusvlinder

Op een zonnige dag vind je zowel het Boomblauwtje als de Argusvlinder op herfstbloeiers zoals klimop en vlinderstruik. Allebei zijn ze ca 2,5 cm groot, de ene lichtblauw met een zwart randje (bij vrouwtjes is het zwart breder), de andere oranje met veel oogvlekjes. De blauwtjes fladderen langs border en struikenrand en zetten eitjes af op bloemknoppen (bijv. van klimop), de rups overwintert en verpopt daar ook. Oude bloemen daarom niet opruimen!

De argusvlinder is een agressieve vlieger, die zijn territorium verdedigt boven het grasveld. Je kunt hem ook vinden op zandige plekjes waar hij graag opwarmt. Op wat hoger gras in bermen en slootkanten worden de eitjes afgezet. Daar overwinteren ook de rupsen. Dus geen oud gras afvoeren in berm of slootkant! Beide vlinders zijn vanaf maart weer te zien.

Meer informatie over de ANV Noorderpark: www.anvnoorderpark.nl